

foto: © Liame Mairisch | Dreamstime.com

▸ Okolice Senja

wydrążonego w skale tunelu, przy którym zaczyna się fiord. Dalej wyrta w skale, kręta ścieżka wiedzie nad samą zatoką, odślanając coraz to piękniejsze widoki.

portu znajduje się przylądek z ruinami XIII-wiecznego zamku, a na cmentarzu stoi **kościół św. Mikołaja** (sv. *Nikole*) z 2. poł. XII w. Młodszym zabytkiem jest drugi kościół (XVII w.), a starszym – pozostałości **iliryjskiego grodziska**, znalezione na wzgórzu Klačenica, ok. 2 km na południe od miasta.

Największą atrakcją w okolicy jest **fiord zavratnica** – wrzynająca się w ląd wąska zatoka o stromych ścianach, kojarząca się niektórym z podobnymi widokami na wybrzeżu norweskim. Stanowi ona popularny cel morskich wycieczek z wysp Rab i Pag. Znajduje się raptem 700 m na południe od centrum miasta, toteż najłatwiej jest dojść tu pieszo. Biegająca nad samym morzem ścieżka odbija z portu w Jablanacu na południe przy budce, w której kupuje się bilety na Rab. Po kilkunastu minutach łatwego marszu dochodzimy do

Karlobag

Miejscowość leży przy Magistrali Adriatyckiej, 27 km na południowy wschód od Jablanacu, nad Velebitskim kanałem, który oddziela go od wschodniej odnogi wyspy Pag. Karlobag jest raczej węzłem komunikacyjnym aniżeli ośrodkiem turystycznym.

Od magistrali odchodzi tu na wschód droga do miasta Gospić, skąd można dostać się w głąb kraju. Ponadto z odległej o ok. 10 km na północny zachód wioski Prizna wyruszają promy do osady Žigljen na wyspie Pag.

Średniowieczna osada rozwinęła się jako podgrodzie **zamku Fortica** (obecnie w ruinie). Pierwotną nazwę Bag zmieniono na Karlobag, aby uczcić arcyksięcia Karola, który odbudował miasto w 1579 r. W 1712 r. powstał tu

foto: © Simon Krizic | Dreamstime.com

▸ Przy brzegu

klasztor Kapucynów.

wyspy Cres i Lošinj. Obecnie Cres jest najpopularniejszym ośrodkiem rybołówstwa sportowego na Adriatyku.

Archeolodzy odkryli, że wyspa była zamieszkała już w epokach kamienia i brązu. Jako pierwsze w czasach „współczesnych” osiedliło się tu iliryskie plemię Liburnów. Wzniesli oni twierdze, korzystając z naturalnych miejsc obronnych (dzisiejsze Porozine, Merag i Lubenice) oraz terenów nad zatokami (miasto Cres, Osor). Po nich pojawili się Rzymianie (za panowania Oktawiana Augusta, później zaś obszar znalazł się pod władzą Bizancjum. W VI i VII w. zaczęły się zaznaczać wpływy Słowian, a w roku 1000 kontrolę nad wyspą przejęła Wenecja. Sprawowała ją do 1797 r., z 50-letnią przerwą na panowanie królów chorwacko-węgierskich w 2. poł. XIV w. Nie był to najlepszy okres dla wyspy, bo lokalna gospodarka była tłamszona przez Wenecjan, którzy bali się konkurencji. Na dodatek w XV stuleciu miejscowość Osor nawiedzały epidemie (m.in. malarii), a ocalała ludność schroniła się w północnych rejonach Cresu i na wyspie Lošinj. Po upadku Wenecji Cres przypadł Austro-Węgrom. W XIX w. ciosem dla tutejszego rolnictwa była plaga filoksery, która zdziesiątkowała uprawy winnej latorośli. Traktatem z Rapallo po I wojnie światowej wyspę przyznano Włochom. Częścią Jugosławii stała się po II wojnie światowej. Warunki życia na Cresie są trudne (z wyjątkiem jeziora nie ma źródeł słodkiej wody), toteż mieszka tu tylko ok. 3000 osób. Z powodu niewielkiego zaludnienia turystyka rozwija się tu umiarkowanie. Cres od czasów antycznych dzieliła wspólny los z wyspą Lošinj i dziś, pomimo odrębnych nazw, łączy je wspólna władza i polityka gospodarcza. Mieszkańcy, znani z przyrządzania wyśmienitej jagnięciny i serów owczych własnej produkcji, uprawiają także oliwki, winorośl, warzywa oraz zajmują się rybołówstwem (fabryki konserw rybnych w Cresie i Martinšćicy).

Dojazd i połączenia

Połączenie z wyspą zapewniają **promy**: Valbiska (wyspa Krk) – Merag (na wyspie) i Brestova (na lądzie) – Porozina (północny koniec wyspy), pływające prawie co godzinę. Ceny biletów wynoszą ok. 15 HRK/os., 99 HRK/samochód. Kursuje również prom (1 raz dziennie), na trasie: Mali Lošinj – Susak (ok. 11 HRK/os.) – Unije (ok. 17 HRK/os.) – Martinšćica (ok. 21 HRK/os.) – Cres (ok. 27 HRK/os.) – Rijeka (ok. 40 HRK/os.), oraz (także 1 raz dziennie) **katamaran**, na trasie: Rijeka – Cres – Unije – Susak – Mali Lošinj.

Na wyspie można skorzystać z lokalnych **autobusów** (ok. 3 kursy dziennie). Dwa razy dziennie (9.00, 16.45) autobusy obsługują trasę: Veli Lošinj – Mali Lošinj – Cres – Zagrzeb. Poza sezonem obowiązują inne pory odjazdów.

Beli

To bajkowe miasto, usytuowane we wschodniej części wyspy na zalesionym i ciężko dostępnym wzgórzu o wysokości 130 m, jest jedną z najstarszych osad na Cresie. Zamieszkałe już 4000 lat p.n.e., dzięki swojej strategicznej pozycji było w czasach antycznych jednym z najgęściej zaludnionych miast, zwanym *caput insulae* (głowa wyspy). We wczesnym średniowieczu zostało ufortyfikowane i przeszło we władanie chorwackie, stając się niezależną komuną (ok. 1000 r. n.e.). Chorwacka nazwa Beli pochodzi z czasów króla Beli IV, który schronił się tu przed Tatarami.

Plaże

U stóp **Beli** rozpościera się zatoka ze żwirową plażą. Znajduje się tam niewielki port Lučica Beli z przystanią Podbeli. W okolicy jest też wiele małych zatoczek.

Koniecznیه trzeba wybrać się na spacer do **zatoeki św. Jana** (sv. Ivana) z piękną, żwirową plażą lub nieco dalej na południe do **jaskiń Zanja i Modra** o długości ok. 20 m. Jest to idealne miejsce na spokojne wakacje w harmonii z naturą.

Miejsca, które warto zobaczyć

Miasto-muzeum ma nadal średniowieczny wygląd. Na jednym z okolicznych wzgórz zachował się plac podobny do amfiteatru, stanowiący miejsce spotkań, a na nim cysterma publiczna na wodę, loggia miejska i obiekty sakralne. Najładniejszy jest tu mały romański **kościółek św. Marii** (sv. Marije) ze zbiorem cennych krzyży procesyjnych z XIII–XIV w., zgromadzonych w zakrystii. Równie interesujące są: romańska **katedra** z dzwonicą oraz gotycki **kościół św. Antoniego** (sv. Antuna) z pocz. XV w., stojący na cmentarzu. Będąc w mieście, warto pospacerować uliczkami wśród domów z małymi balkonami, dekoracyjnymi fasadami i pozostałościami napisów gągolicznych (widocznych rów-

fat. © iStockphoto | simonkr

▶ Beli – najstarsza miejscowość na wyspie Cres

niez na **cmentarzu**). Należy także zobaczyć **rzymski most** w Beli (długość 8 m), który jest jedynym zachowanym w całości mostem z tego okresu na wschodnim wybrzeżu Morza Adriatyckiego.

Noclegi

- **Kemping Brajdi na moru**, Cres-Beli bb, tel.: +385 51 840522. Tu, ok. 0,5 km od centrum miasta, najłatwiej znaleźć nocleg. Cena: w sezonie ok. 523 HRK (7,40 EUR)/os.
- **Pensjonat Tramontana**, tel.: +385 51 840519, e-mail: info@beli-tramontana.com, <http://www.beli-tramontana.com>. Zlokalizowany 8 km od głównej drogi. Miejsce dla osób ceniących spokój i ciszę. W pensjonacie serwuje się domowe jedzenie. Ceny: pokój z osobną łazienką (ze śniadaniem) ok. 213 HRK (30 EUR)/os., pokój ze wspólną łazienką (ze śniadaniem) 177 HRK (25 EUR)/os.

Cres

„Stolica” wyspy (ponad 2000 mieszkańców) jest położona w jej środkowej części, na zachodnim wybrzeżu (odnoga Creskiego zaljevu), u podnóża wzniesienia Gerbujev (353 m n.p.m.). Miasto, oddalone o 26 km od przystani promowej, leży nad zachodnią zatoką, otoczoną wzgórzami, których stoki, pokryte winnicami, łagodnie schodzą w kierunku morza. Nie ma tu wyróżniających się zabytków, ale całość sprawia bardzo korzystne wrażenie.

for. © Stockphoto | matelijn

▶ Miasto Cres od strony morza

Lokalizacja antycznej Crepsy do dzisiaj nie jest znana. Przypuszcza się, że znajdowała się przy morzu, u stóp góry św. Bartłomieja, gdzie znaleziono fragmenty *villa rusticae* i nekropolię. Wiadomo jednak, że rzymska respublica Crepsa posiadała statut miejski już za panowania cesarza Augusta lub Tyberiusza. Od 1459 r. mieściła się tu siedziba władzy zarządzającej wyspami Cres i Lošinj. Już wtedy, mimo że językiem urzędowym były łacina i włoski, głagolicą pisano metryki narodzin, księgi kościelne, dokumenty notarialne czy indeksy ludności, nie wspominając o prywatnej korespondencji. W pobliżu miasta leży wioska Orlec (12 km), ostoja sępa płowego.

Dojazd i połączenia

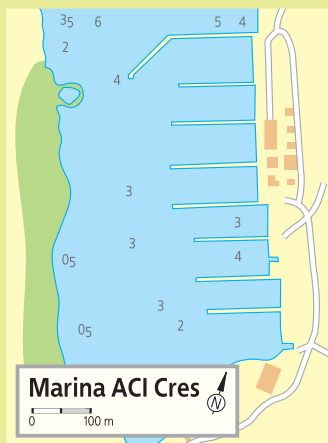
Prom na głównej trasie (Merag – Valbiska na wyspie Krk) pływa w sezonie 13 razy dziennie (od 05.45–6.30 do 00.00–1.00), poza sezonem – 8 razy; bilety: 16 HRK/os. i 94 HRK/samochód). Promy kursują także między Porozine w północnej części wyspy a Brestovą na Istrii (w sezonie 17 razy dziennie, poza sezonem – 15; ceny takie same jak na trasie Merag – Valbiska). Nie ma żadnego problemu, aby się dostać na wyspę Lošinj, gdyż obie wyspy łączy **most** (otwierany tylko 2 razy dziennie, żeby przepuścić jachty). Do 8 **autobusów** dziennie kursuje na wyspę Lošinj, nieco mniej do Rijeki, a 3 do Zagrzebia i Malinskiej oraz Omišalja na wyspie Krk (zob. też wyżej).

Mariny i bazy nurkowe

Marina Brodogradilište Cres, Peškera 2, tel.: +385 51 571324, <http://www.brodogradiliste-cres.hr>. Znajduje się na skraju miasta, pomiędzy dwoma pirsami: żegluga pasażerskiej i stoczni remontowej. Oferuje 50 miejsc cumowniczych, przyłącze wody i prądu, WC i prysznic. Ponadto jest tu urząd pocztowy, kantor wymiany walut, sklep żeglarski.

Marina ACI Cres, Jadranska obala bb, tel.: +385 51 571622, e-mail: m.cres@aci-club.hr, <http://www.aci-club.hr>. Znajduje się trochę dalej od miasta, w południowej części Creskiego zaljevu. Czynna cały rok, przyjmuje naraz 473 jachtów do 20 m długości przy pontonowych pomostach. Jest tu też 120 miejsc dla jachtów zimujących na lądzie. Oferuje przyłącza do wody i prądu, WC, prysznic, restaurację, bar, sprzedaż butli gazowych, paliwo do silnika oraz dysponuje flotą czarterową. Świadczy usługi w zakresie remontu jachtów i silników. Są też dźwig (10 t) i żuraw (30 t).

Baza nurkowa Lamkra, Branić bb, Martinšćica, tel.: +385 51 574274, 98 369296, e-mail: lambert@ri.htnet.hr, <http://www.lamkra.cz>. Jedno nurkowanie z instruktorem – 177 HRK (25 EUR), dla początkujących – 250 HRK (35 EUR).

Miejsca, które warto zobaczyć

Blisko portu, gdzie budowano większość budynków publicznych i pałaców patrycjuszy, stoi **brama miejska z wieżą zegarową** (XVI w.). Pierwotnie zdołał ją wenecki lew, ale po upadku Wenecji miejscowa ludność z satysfakcją wrzuciła go do morza. Na tyłach bramy, przy ulicy Riva creskih kapetana wznosi się **loggja miejska** (XV–XVI w.), gdzie w kamienną ławę wkomponowano fragment rzeźby z motywami pletenicy. Na jednym ze środkowych filarów frontowej elewacji budynku można dostrzec ślady po łańcuchach, którymi przykuwano tych, co popadli w konflikt z prawem. Za bramą znajduje się plac z XV-wiecznym gotycko-renesansowym **kościółem Matki Bożej Śnieżnej** (*sv. Marije Snježne*), z oddzielną dzwonicą z XVI w. Uwagę przyciąga zdobiona, renesansowa fasada świątyni z rzeźbą Madonny z Dzieciątkiem, nad którą umieszczono podobizny archanioła Gabriela i Matki Boskiej oraz drewniany krucyfiks z XV w. Wnętrze można zobaczyć tylko przed mszą. W ołtarzu z prawej strony widnieje XVIII-wieczna panorama miasta, a w lewym – drewniana Pietą z XV w., za szkłem. Warto zobaczyć również dzieło XV-wiecznego artysty polptyk *Św. Sebastian ze świętymi*.

Plac przy porcie przechodzi w ulicę, przy której stoi XVI-wieczny budynek **sądu miejskiego z lapidarium**.

Idąc od bramy miejskiej w kierunku przystani ulicą Riva creskih kapetana, można zobaczyć wznoszący się przy małym placu pałac Petris (XVI w.; zwany też pałacem Arsan), łączący wenecki gotyk ze stylem wczesnego